

Skoledagens længde: Mulighederne for afkortning inden for de gældende lovgivningsmæssige rammer

13. januar 2016

Sags nr.:

185.40M.351

Rammer for folkeskolens drift og undervisning

Folkeskoleloven er en såkaldt rammelov, der udstikker nogle rammer for folkeskolernes drift og undervisning, som det er op til den enkelte kommune og skole at udfylde efter lokale prioriteringer, ønsker og behov.

Folkeskoleloven indeholder bl.a. regler om, hvor mange timer eleverne skal undervises i løbet af et helt skoleår, og om hvilke læringsmål eleverne skal nå. Der er derimod ikke fastsat regler om, hvor mange skoledage der skal være i løbet af skoleåret, eller hvor lange de enkelte skoledage skal være.

Kommunerne og den enkelte skole har inden for lovens rammer en væsentlig frihed til at tilrettelægge undervisningen, herunder skoledagens længde, med udgangspunkt i de konkrete elevers forudsætninger og behov.

Med folkeskolereformen er der kommet endnu flere muligheder for at variere skoledagen for alle elever.

Den ekstra tid til understøttende undervisning skal bl.a. med varierede tilgange til undervisningen bidrage til undervisningsdifferentiering, der kan løfte både de fagligt svage og fagligt stærke elever. I den understøttende undervisning kan skolen bl.a. arbejde med at styrke elevernes læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel. Tiden kan fx bruges på aktiviteter, der kobler teori og praksis.

Med den åbne skole er der også skabt bedre muligheder for, at skolerne via partnerskaber med det lokale foreningsliv m.v. kan skabe en mere varieret undervisning.

Folkeskoleforligskredsens intention med reglerne om undervisningstidens samlede længde var og er, at en skoledag normalt varer fra kl. 8.00-14.00 for de mindste elever, ca. kl. 8.00-14.30 for de mellemste elever og kl. 8.00-15.00 for de ældste elever. Der er dog kun et egentligt lovkrav om, at undervisningen skal foregå mellem cirka kl. 8.00 og 16.00, medmindre der er tale om særlige arrangementer.

§ 16 b – mulighed for at afkorte skoledagen

I forbindelse med folkeskolereformen blev der indført en ny bestemmelse i folkeskolelovens § 16 b, hvorefter kommunalbestyrelsen, for så vidt angår den understøttende undervisning, kan godkende at fravige reglerne om undervisningstidens længde. Denne mulighed for fravigelse har til hensigt at understøtte elevernes faglige udvikling og give mulighed for større undervisningsdifferentiering for bestemte klasser ved hjælp af ekstra personale i klassen.

Muligheden kan anvendes generelt for klasser i indskoling og for klasser på mellemtrin og udskoling med helt særlige behov. Man vil lokalt kunne beslutte at benytte muligheden, hvis det vurderes at være den rigtige løsning for at sikre klassens trivsel og faglige udvikling.

Kommunalbestyrelsen kan altså vælge at godkende en nedsættelse af tiden til understøttende undervisning med henblik på yderligere faglig støtte og undervisningsdifferentiering for bestemte klasser ved hjælp af ekstra personale i klassen. Bestemmelsen giver dermed kommunerne frihed til at flytte eksisterende ressourcer rundt, således at de personaleressourcer, der er afsat til understøttende undervisning, i stedet anvendes til ekstra personaleressourcer i fagundervisningen.

Der *skal* gives understøttende undervisning – men omfanget er ikke nærmere fastsat. Kommunalbestyrelsen kan derfor i princippet godkende, at næsten alle de ressourcer, der ellers ville gå til understøttende undervisning, flyttes over til undervisning i fagene. Det vil sige, at hvis der ville have været fx fem timers understøttende undervisning om ugen på et klassetrin, så kan de personaleressourcer, man ville have brugt på fire timers understøttende undervisning, overføres til yderligere pædagogisk personale eller andet personale med relevante kvalifikationer i undervisningen i fagene, og skoledagen kan afkortes tilsvarende.

Det er op til en lokal vurdering på den enkelte skole og i den enkelte kommune, om det i den konkrete situation vil være hensigtsmæssigt at nedskalere den understøttende undervisning til fordel for to voksne i klassen i form af lærere, pædagoger eller andet personale med relevante kvalifikationer.

Som eksempel kan nævnes, at der kan være tale om en klasse med særlige trivselsproblemer, hvilket fx kan hænge sammen med store problemer med mobning, eller at klassen er sammenbragt. Et andet eksempel kan være, hvis en eller flere enkelte elever befinder sig i en vanskelig situation, der har betydning for hele klassen. Det kan fx være tilfældet, hvis der er store problemer med uro i klassen, som har baggrund i sociale og emotionelle problemer, ADHD eller lignende blandt enkelte elever i klassen.

Det er skolelederen, der ansøger kommunalbestyrelsen om godkendelse, og der skal forinden indhentes en udtalelse fra skolebestyrelsen på den pågældende skole. Godkendelse kan gives i op til 1 skoleår ad gangen. Det sikrer, at der løbende foretages en vurdering af, om nedsat undervisningstid og flere voksne i klassen fortsat er den rigtige løsning for den pågældende klasse.

Kommunalbestyrelsen kan selv foretage hver enkelt godkendelse, men den kan også vælge at træffe beslutning om at delegerer denne kompetence til forvaltningen eller til den enkelte skole (skolelederen eller skolebestyrelsen).

Understøttende undervisning

Kommunerne har også stor frihed i forhold til, hvordan de ønsker at tilrettelægge den understøttende undervisning.

Der er ikke fastsat minimumstimetal for den understøttende undervisning, sådan som der er til undervisning i fagene. Tiden til understøttende undervisning er den tid, der er tilbage af den samlede undervisningstid, når tiden til undervisning i fagene og pauser i løbet af dagen er brugt.

Det står kommunerne frit for at konvertere tid til understøttende undervisning til mere undervisning i fagene, hvis det findes mere hensigtsmæssigt. Den understøttende undervisning kan dog ikke fuldstændig afskaffes, da det er forudsat i folkeskoleloven, at den er der, men det vil fx være tilstrækkeligt, hvis eleverne kun har én lektion om ugen – fx til evalueringssamtaler med eleverne om deres læringsmål.

Lektiehjælp og faglig fordybelse

Med indeværende skoleår er lektiehjælp og faglig fordybelse gjort til en integreret del af den øvrige skoledag. Lektiehjælp og faglig fordybelse kan lægges som en del af undervisningen i fagene eller i den understøttende undervisning. Der er ikke noget krav om, i hvor lang tid eleverne skal gives lektiehjælp og faglig fordybelse – det skal blot gives inden for den samlede undervisningstid som en integreret del af skoledagen.

En kommunalbestyrelse kan fx fastsætte rammer, hvorefter skolerne skal give lektiehjælp og faglig fordybelse som en naturlig opfølgning på hver enkelt lektion i (primært) de boglige fag, at lektiehjælp ikke skal lægges som en selvstændig blok i den understøttende undervisning, eller at der skal være tilstrækkeligt og relevant personale til stede. Kompetencen til at fastlægge rammerne for tilrettelæggelsen af lektiehjælp og faglig fordybelse vil også kunne uddelegeres til skolebestyrelsen og skolens leder.

Lektiehjælp og faglig fordybelse skal løfte alle elevers faglige niveau ved at eleverne tilbydes faglig træning, faglige udfordringer eller særlige, tilpassede turboforløb.

Lektiehjælp og faglig fordybelse skal byde på forskellige og differentierede læringsformer, fx læring gennem fysiske aktiviteter. Derudover skal eleverne have mulighed for at få hjælp til deres hjemmearbejde, og eleverne skal have mulighed for at øve sig i det, de har lært, eller fordybe sig i faglige emner.

Det skal dog fremhæves, at en kommune eller skole, der gør brug af mulighederne for at reducere skoledagens længe, fortsat er forpligtet til at leve op til de indholdsmæssige krav til undervisningen, der er i folkeskoleloven, herunder kravet om bevægelse, åben skole og obligatoriske emner mv.

Forsøg

Ministeren for børn, undervisning og ligestilling har i henhold til folkeskolelovens § 55, stk. 1, mulighed for at godkende fravigelser fra loven, undtagen kapitel 1 (om folkeskolens formål) og kapitel 4 (om det undervisende personales kvalifikationer), hvis det sker som led i forsøgsvirksomhed og pædagogisk udviklingsarbejde eller for at bevare små skoler. Der vil i så fald være tale om, at ministeren godkender en kommunalbestyrelses beslutning om at fravige loven som led i et tidsbegrænset forsøg, som kommunalbestyrelsen ønsker at gennemføre.